ლიტერატურა

I. ქართული ლიტერატურა

(2) 1. გაიხსენეთ იაკობ ხუცესის თხზულება „შუშანიკის წამება“.

1. როგორ მოიქცა შუშანიკი, როდესაც „ვინმე სპარსისაგან“ თანაგრძნობის სიტყვები მოისმინა?

2. რა არგუმენტი გამოიყენა „ვინმე სპარსმა“, როდესაც ვარსქენს ურჩია - დედოფალს მკაცრად ნუ მოექცევიო?

(2) 2. გაიხსენეთ იოანე საბანისძის თხზულება „აბო თბილელის წამება“.

1. რა ხელობა ჰქონდა აბოს?

2. რატომ იყო აბო უფლის მადლობელი, რომ აფხაზეთში აღმოჩნდა?

(2) 3. გაიხსენეთ გიორგი მერჩულის თხზულება „გრიგოლ ხანძთელის ცხოვრება“.

1. ხანძთელის ახლობლებმა ისურვეს მისი ხუცად კურთხევა. რა უპასუხა მათ გრიგოლმა?

2. რა მოიმოქმედა გრიგოლმა, როცა ახლობლებმა მისი ეპისკოპოსად კურთხევა მოინდომეს?

(6) 4. გაიხსენეთ ავთანდილის ანდერძი შოთა რუსთველის პოემიდან „ვეფხისტყაოსნი“.

1. რა მიაჩნია ავთანდილს ყოველგვარი უბედურების სათავედ?
2. ავთანდილის აზრით, რა არის ცოდნის, სიბრძნის დაუფლების საბოლოო მიზანი?
3. ავანდილის აზრით, რა აღამაღლებს ადამიანს სულიერად?
4. ვის ავტორიტეტს იმოწმებს იგი ამ თემაზე საუბრისას?
5. რატომ არ შეუძლია ავთანდილს, რომ ტარიელის დასახმარებლად არ წავიდეს?
6. რომელი ადამიანური სისუსტის შესახებ საუბრობს ავთანდილი, როდესაც მამაკაცს ადარებს „დიაცსა ქსლისა მბეჭველსა“?

(2) **5. გაიხსენეთ სულხან-საბა ორბელიანის „სიბრძნე სიცრუისა“.**

1. რატომ გადაწყვიტა მეფე ფინეზმა ნადირობისას ნანახი უცნობი ჭაბუკის მოწვევა უფლისწულის აღმზრდელად?

2. როგორ შეხვდა ლეონი მეფის წინადადებას?

(2) **6. წიგნში „დავითიანი“ დავით გურამიშვილი წერს:**

„ნუ მიენდობი, საწუთრო მტყუვანი არს და უპირო!

არ დაიჭირვის ხელშია, რაგინდ რომ ბჭალი უჭირო;

დღეს რომე ლხინი მოგაგოს, ხვალ ვერ მოურჩე უჭირო,

ამად სჯობს, ხორცი უვარჰყო, სულსა ულოცო, უწირო“.

1. რის შესახებ ამბობს ავტორი - „არ დაიჭირვის ხელშია“? *(ციტირება დაუშვებელია!)*

2. ავტორის აზრით, რა „სჯობს“ ადამიანისათვის? *(ციტირება დაუშვებელია!)*

(2) 7. გაიხსენეთ გრიგოლ ორბელიანის ლექსი „საღამო გამოსალმებისა“.

1. ლექსის ლირიკული გმირი ამბობს: „არს მწუხარება სულისა, არ აქვს ნუგეში რომელსა...“
   რამ განაპირობა პერსონაჟის ამგვარი განწყობილება?

2. რომელი მხატვრული საშუალებაა გამოყენებული სტრიქონში: „თერგი ჰრბის, თერგი ღრიალებს, კლდენი ბანს ეუბნებიან“?

(2) **8. გაიხსენეთ ნიკოლოზ ბარათაშვილის პოემა „ბედი ქართლისა“.**

1. რატომ არ ახარებდა ერეკლე მეფეს აღა-მაჰმად-ხანთან პირველ დღეს მოპოვებული გამარჯვება?

2. რას გულისხმობს პოეტი სიტყვებში: „რაც ერთხელ ცხოვლად სულს დააჩნდების, საშვილიშვილოდ გარდაეცემის“?

(2) **9. გაიხსენეთ ილია ჭავჭავაძის „მგზავრის წერილები“.**

1. მოხევის თქმით, რა ფუნქცია ჰქონდა ადრე სამების მონასტერს?

2. რის თქმა სურს მოხევეს სიტყვებით: „აწინა?.. ერობა სადა არნ? რუსობაჩი ვარნთ“?

(2) 10. გაიხსენეთ აკაკი წერეთლის პოემა „გამზრდელი“.

1. როგორ ხსნის საფარ-ბეგი ბათუს წინაშე თავის დანაშაულს?

2. ბათუს აზრით, რა მიაჩნია ქვეყანას „რჯულზე უფრო უმტკიცესად“?

(2) 11. გაიხსენეთ ალექსანდრე ყაზბეგის „ხევისბერი გოჩა“.

1. მოხევეთა ტრადიციით, რა მოვალეობა ეკისრებოდა ხელისმომკიდეს პატარძლის მიმართ?

2. რატომ გადაწყვიტა ხელისმომკიდემ, რომ მარხილში მჯდომი პატარძლისაკენ არც კი გაეხედა?

(3) 12. გაიხსენეთ ვაჟა-ფშაველას პოემა „სტუმარ-მასპინძელი“.

1. რა მიზნით სურდათ ქისტებს საკუთარი მიცვალებულისათვის ზვიადაურის შეწირვა?

2. რა უთხრა ჯოყოლამ ცოლს, როდესაც გაიგო, რომ მან ზვიადაური დაიტირა?

3. როგორ შეაფასა თემმა ჯოყოლას დაღუპვა?

(2) 13. გაიხსენეთ კონსტანტინე გამსახურდიას „დიდოსტატის მარჯვენა“.

1. ისეთი რა გაახსენდა მეფე გიორგის, რამაც მამამზე ერისთავის მიმართ ნდობით განაწყო?

2. მამამზე ერისთავის რა თვისება ჩანს ახალი წლის მილოცვისა და ისრების გადაცემის ეპიზოდში?

(1) 14. ლექსში „მშობლიური ეფემერა“ გალაკტიონ ტაბიძე წერს:

„შეხვსებია კლდეები კლდეებს,

აქ ვიღაც კვნესის დიდი ხანია.

„ამირანია?“ – კვლავ ვკითხავ ტყეებს,

და ტყე გუგუნებს: ამირანია!..“

რის სიმბოლოდ შეიძლება გავიაზროთ ამირანის მხატვრული სახე?

(2) 15. გაიხსენეთ პოლიკარპე კაკაბაძის „ყვარყვარე თუთაბერი“.

1. როგორი ადამიანის განზოგადებული მხატვრული სახეა ყვარყვარე?

2. ქართული ხალხური ზღაპრის რომელ პერსონაჟს ენათესავება იგი?

(2) 16. გაიხსენეთ გურამ რჩეულიშვილის მოთხრობა „ალავერდობა“.

1. რატომ წერს ავტორი, რომ ალავერდობა „ინტერნაციონალური ხასიათისა“ იყო?

2. რა იწვევს მთავარი პერსონაჟის პროტესტს ალავერდობის დღესასწაულზე?

(2) 17. ტიციან ტაბიძის ლექსში „ანანურთან“ ვკითხულობთ:

„გარჩენილი ვარ ქვებზე კალმახი
და ახეული მაქვს ლაყუჩები,
შემართულია ფეხზე ჩახმახი
და უსიკვდილოდ ვერ გადვურჩები“.

1. რის გამო შეიძლება ამ სტროფს წინასწარმეტყველური ვუწოდოთ?

2. რომელი მხატვრული საშუალებაა გამოყენებული პირველ სტრიქონში?

(2) 18. გურამ დოჩანაშვილის მოთხრობაში „კაცი, რომელსაც ლიტერატურა ძლიერ უყვარდა“ ვასიკო კეჟერაძე ეუბნება ხელმძღვანელს:

„ - მე მაინც ვცდილობდი, ბოლომდე არ მეგრძნობინებინა თქვენთვის, მისალოცთათვის, ჩემი უპირატესობა და პოეზიაზე კრინტიც არ დამცდენია - გიფრთხილდებოდით...“

1. ვის უწოდებს ვასიკო კეჟერაძე „მისალოცებს“?

2. რას გულისხმობს ვასიკო კეჟერაძე, როდესაც საკუთარ უპირატესობაზე საუბრობს?

II. წერითი დავალება

ინსტრუქცია:

ყურადღებით გაეცანით დავალებას.

თუ ნაშრომი მოცემული ტექსტის პერიფრაზია, არ არის შესრულებული არც ერთი მითითება ან მოცემული ტექსტი მთლიანობაში არაადეკვატურადაა გაგებული, **დაიწერება 0 ქულა და ნაწერი აღარ გასწორდება.**

გაითვალისწინეთ, რომ დავალების მითითება შესრულებულად არ ჩაითვლება, თუ მასზე მხოლოდ ერთი-ორი წინადადებით იქნება პასუხი გაცემული.

ნაშრომი შესრულებული უნდა იყოს გასაგები (გარკვეული) ხელწერით. ის მონაკვეთები, რომელთა ამოკითხვაც გაძნელ-დება, არ გასწორდება და თხზულების შეფასებისას მხედველობაში არ იქნება მიღებული.

ჩამოაყალიბეთ თქვენი აზრი ნათლად, მკაფიოდ, დეტალურად და დასაბუთებულად. ნაშრომი შეფასდება იმის მიხედ-ვით, თუ რამდენად ჩანს მასში არგუმენტირებისა და დამოუკიდებელი აზროვნების უნარი და არა იმის მიხედვით, ემთხვევა თუ არა თქვენი პოზიცია საყოველთაოდ აღიარებულ თვალსაზრისს. მსჯელობა უნდა იყოს ლოგიკურად გამართული და აბზაცებით დანაწევრებული; უნდა დაიცვათ სალიტერატურო ენის ნორმები.

პასუხების ფურცელში დაშვებული შეცდომა გადახაზეთ და ფრჩხილებში ნუ ჩასვამთ.

წერითი დავალების მაქსიმალური ქულაა 30.

ყურადღებით წაიკითხეთ გალაკტიონ ტაბიძის ლექსი „თოვლი“:

მე ძლიერ მიყვარს იისფერ თოვლის
ქალწულებივით ხიდიდან ფენა,
მწუხარე გრძნობა ცივი სისოვლის
და სიყვარულის ასე მოთმენა.
ძვირფასო! სული მევსება თოვლით:
დღეები რბიან და მე ვბერდები!
ჩემს სამშობლოში მე მოვვლე მხოლოდ
უდაბნო ლურჯად ნახავერდები.
ოჰ! ასეთია ჩემი ცხოვრება:
იანვარს მოძმედ არ ვეძნელები,
მაგრამ მე მუდამ მემახსოვრება
შენი თოვლივით მკრთალი ხელები.
ძვირფასო! ვხედავ... ვხედავ შენს ხელებს,
უღონოდ დახრილს თოვლთა დაფნაში.
იელვებს, ქრება და კვლავ იელვებს
შენი მანდილი ამ უდაბნოში...
ამიტომ მიყვარს იისფერ თოვლის
ჩვენი მდინარის ხიდიდან ფენა,
მწუხარე გრძნობა ქროლის, მიმოვლის
და ზამბახების წყებად დაწვენა.

თოვს! ასეთი დღის ხარებამ ლურჯი
და დაღალული სიზმრით დამთოვა.
როგორმე ზამთარს თუ გადავურჩი,
როგორმე ქარმა თუ მიმატოვა!
არის გზა, არის ნელი თამაში...
და შენ მიდიხარ მარტო, სულ მარტო!
მე თოვლი მიყვარს, როგორც შენს ხმაში
ერთ დროს ფარული დარდი მიყვარდა!
მიყვარდა მაშინ, მათრობდა მაშინ
მშვიდი დღეების თეთრი ბროლება,
მინდვრის ფოთლები შენს დაშლილ თმაში
და თმების ქარით გამოქროლება.
მომწყურდი ეხლა, ისე მომწყურდი,
ვით უბინაოს - ყოფნა ბინაში...
თეთრი ტყეების მიმყვება გუნდი
და კვლავ მარტო ვარ მე ჩემს წინაშე.
თოვს! ამნაირ დღის ხარებამ ლურჯი
და დაღალული ფიფქით დამთოვა.
როგორმე ზამთარს თუ გადავურჩი!
როგორმე ქარმა თუ მიმატოვა!

ყურადღებით წაიკითხეთ ნაწყვეტი ჯეიმზ ჯოისის მოთხრობიდან „მიცვალებულნი“:

ქალს გულის ძილით ეძინა.

იდაყვზე დაყრდნობილი გებრიელი ერთხანს დასცქეროდა მის აწეწილ თმასა და ნახევრად დაღებულ პირს, ყურს უგდებდა მის ღრმა სუნთქვას. უკვე გადაჰყროდა გულიდან აღშფოთება და გაბოროტება. აი, თურმე როგორი რომანტიკული ამბავი შემთხვევია ცხოვრებაში: კაცი მისი გულისთვის მომკვდარა. თითქმის აღარ სწყინდა იმაზე ფიქრი, თუ როგორი უბადრუკი როლი უთამაშია თვითონ, ქმარს, საკუთარი ცოლის ცხოვრებაში. ისე შეჰყურებდა მძინარეს, თითქოს ცოლ-ქმარი არც არასოდეს ყოფილიყვნენ. მისი ცნობისმოყვარე მზერა დიდხანს დაჟინებით ათვალიერებდა ქალის სახესა და თმას. იმაზე ფიქრობდა, როგორი უნდა ყოფილიყო იგი მაშინ, ქალწულებრივი მშვენების გაფურჩქვნის ჟამს, და უცნაური, მეგობრული სიბრალული ეღვრებოდა სულში. თავის თავსაც არ უტყდებოდა, რომ ამ სახეს უკვე დაჰკარგვოდა უწინდელი მშვენება, მაგრამ იცოდა, ეს ის სახე აღარ იყო, რომლისთვისაც მაიკლ ფარეი სიკვდილს არ შეუშინდა.

იქნებ ქალს ყველაფერი არც უამბნია. თვალი სკამს მოხვდა, რომელზედაც უწესრიგოდ იყო მიყრილი ტანისამოსი. ქვედა კაბის ზონარი იატაკზე ჩამოშვებულიყო. ცალი ფეხსაცმელი სწორად იდგა, რბილი ყელი გვერდზე გადაჰკეცოდა; მეორე ფეხსაცმელი იქვე ეგდო...

ოთახში გრილოდა და მხრებზე შესცივდა. ფრთხილად ჩაიწია საბანქვეშ, ცოლს გვერდით მიუწვა.

დღეს ერთი, ხვალ სხვა, საბოლოოდ კი ყველანი ჩრდილად იქცევიან. უმჯობესია, ვაჟკაცურად დასტოვო საწუთრო და ვნებით გულაღგზნებული წახვიდე იმქვეყნად, ვიდრე წლიდან წლამდე დაჭკნე, საწყალობლად დაჩაჩანაკდე. თურმე რამდენ წელს უტარებია გულში ამ ქალს, ახლა რომ მის გვერდით იწვა, თვალები თავისი მკვდარი სატრფოსი, თვალები მაშინდელი, როცა ყმაწვილი სიცოცხლეზე ამბობდა უარს.

დიდსულოვნების ცრემლები ჩაუდგა თვალებში. თვითონ არასოდეს განუცდია მსგავსი რამ, არც ერთ ქალს არ გაუღვიძებია მის გულში ასეთი გრძნობა. მაგრამ იცოდა, სწორედ ეს იყო სიყვარული. ცრემლებმა მზერა დაუბინდა და ამ ბინდში თვალწინ წარმოუდგა ხატება გაწუწული ხის ქვეშ ატუზული ბიჭისა. იქვე სხვა ჩრდილებიც ისახებოდნენ. სული მისი იმ ზღვარს მიეახლა, რომლის მიღმა საიქიოს ბინადარნი სუფევდნენ. გრძნობდა, თუმც ვერ ჩასწვდომოდა მათს რიალსა და ცვალებადობას.

მისი საკუთარი არსება, მისი მეობა მთლიანად გაქრა, განქარდა ამ რუხ, მოუხელთებელ სამყაროში. ხილული, ხელშესახები სამყარო, რომელსაც ეს მიცვალებულნი ოდესღაც თვითონ ქმნიდნენ და აშენებდნენ, სამყარო, სადაც ოდესღაც ცხოვრობდნენ, თანდათანობით მქრქალდებოდა, იცრიცებოდა, და ბოლოს სულ მთლად უჩინარდებოდა.

მსუბუქმა შრიალმა ფანჯრისკენ მიახედა. ისევ დაიწყო თოვა. თვლემამორეული გასცქეროდა ვერცხლისფერ და მუქ ფიფქებს, ცერად რომ მოფრინავდნენ ფარნის სინათლეში. მასაც უწია დაღმა სვლის ჟამმა. დიახ, გაზეთები მართალს წერდნენ: მთელ ირლანდიაში თოვდა. თოვდა ჩაბნელებულ ცენტრალურ ვაკეზე, ათოვდა უტყეო ბორცვებს, თოვლი ლბილად ეფინებოდა ალენის ჭაობებს, უფრო შორს, დასავლეთით, მსუბუქად ეშვებოდა შენონის ჩამუქებულ, მშფოთვარე ტალღებში. ათოვდა ეულ სასაფლაოს პატარა ბორცვზე, სადაც მაიკლ ფარეი განისვენებდა. თოვლი სქლად დასდებოდა წაფერდებულ ჯვრებსა და სამარის ქვებს, დაბალი ჭიშკრის ბოძებს, ეკლიან ბუჩქებს.

სმენას სწვდებოდა მსუბუქი ჩქამი და სული მისი ნელ-ნელა ინთქმებოდა თოვლის შრიალში... ათოვდა მთელ დედამიწას, როგორც მოახლოება აღსასრულის ჟამისა; წყნარად ათოვდათ ცოცხალთაც და მიცვალებულთაც.

(ინგლისურიდან თარგმნა ***ლია იმერლიშვილმა****)*

გააანალიზეთ მოცემული ტექსტები შემდეგი მითითებების მიხედვით:

- იმსჯელეთ, რა არის გალაკტიონ ტაბიძის ტექსტის მთავარი სათქმელი და რა მხატვრული საშუალებებითაა იგი გამოხატული.
- იმსჯელეთ, რა არის ჯეიმზ ჯოისის ტექსტის მთავარი სათქმელი და რა მხატვრული საშუალებებითაა იგი გამოხატული.
- იმსჯელეთ, რა აქვს ამ ორ ტექსტს საერთო და რა განასხვავებს მათ.

თქვენი თვალსაზრისი დაასაბუთეთ!